

Martelaar van de muggen

Voorjaar 1998. Met Matthias wandel ik vanaf mijn huis naar het nabijgelegen waterwingebied. De heidevlaktes worden er begraasd door Schotse Hooglanders. Matthias werd geboren in Hannover en studeerde destijds in Amsterdam. Om zijn studiekosten te kunnen betalen, werkte hij als suppoost in Stedelijk Museum Amsterdam. Daar leerde ik hem kennen tijdens een perspreview. Tien jaar geleden vertrok hij naar Parijs. Daar voelt hij zich thuis, want hij is een stadsbeest: totaal vervreemd van de natuur die hij alleen kent van een schoolreisje naar de dierentuin en een

dagtochtje met een fluisterboot. In elk dier, van de kleinste teek tot de logste olifant, ziet hij een potentiële vijand. Achter elke boom schuilt een groot en duister gevaar.

Tijdens de wandeling vertel ik dat elke vierkante meter van natuurgebieden in Nederland gepland en gereguleerd is: ondergeschikt gemaakt aan een visie op natuurbehoud of onderdeel van een strategie met betrekking tot natuurontwikkeling. Wanneer we de Schotse Hooglanders naderen, begint Matthias langzamer te lopen. De beesten blokkeren ons wandelpad. Dat doen ze altijd wanneer ik langskom. Matthias herinnert zich plotseling spookbeelden van stieren die in Spaanse arena's voor hun leven vechten of opgejaagd door de straten van Pamplona rennen. Bloed aan de muur! Ik stel hem gerust.

Zand erover

Een dag later neem ik Matthias mee naar een vuilstortplaats waar mensen uit Veluwe dorpen jarenlang hun afval dumpten. Voordat de vuilstort begon was het een zandafgraving, of een leemkuil. Nu was die kuil vol. Nadat de vuilnisbelt de maximale hoogte bereikte, ging het zand erover. Nu groeien er bijzondere planten. Ik herinner me foto's die Wout Berger maakte van vervuilde landschappen en gifgronden. Ze waren in diverse musea te zien en openbaren een merkwaardige frictie: indrukwekkende nieuwe natuur op vervuilde gronden.

● Het statement was gemaakt: Kunst is gebakken lucht.

Met Matthias stap ik in een kano bij het Overijsselse Muggenbeet. Al kanoënd filosoferen we over kunst. In Nederland verwierf Matthias enige bekendheid met zijn 'Manifest mit dem Titel' dat over de volle breedte van twee pagina's in HTV De IJsborg werd afgedrukt. Het manifest eindigde met de slotconclusie: Alles andere is Dekoration. Kern van de twaalf leerstellingen die hij poneerde, was dat kunst alleen betekenis heeft wanneer ze in directe relatie staat tot toeschouwer en ruimte, zonder interventie van de kunstenaar. Hij wilde ruimte herdefiniëren, toevalligheden uitbannen en neutraliteit garanderen. Kunstobjecten die aan spijkers hangen of op sokkels staan, noemde hij Staubfänger. In de visie van Matthias is het niet noodzakelijk dat beeldende kunst uitgaat van een scheppingsproces. Ze kan ook ontstaan door weglaten of veranderen van dat wat reeds bestaat. Met een simpele ingreep maakte hij in 1999 tijdens de KunstRAI in Amsterdam duidelijk hoe dat werkt. Na veel gezeur en kafkaïaanse procedures kreeg hij toestemming voor een artistieke ingreep die bestond uit het herschikken van drie neonletters op het dak van het RAI-complex. Ineens stond er AIR in plaats van RAI. Het statement was gemaakt: Kunst is gebakken lucht. En gebakken lucht valt onder gestuurde natuur. Hoe inventief zijn kruistocht tegen kunststofnesten ook was, het bleek een eenzame strijd die Matthias uiteindelijk verloor. Tegenwoordig verzamelt hij kunst.

Melaats

We onderbreken onze kanotocht voor wat zwemplezier. Op een grasveldje laten we onze witte lijven drogen door de zon. Vrijwel onmiddellijk wordt Matthias lek geprikt door muggen: alsof het de standrechtelijke executie van een natuurlijke vijand betreft. De insecten laten mij ongemoeid. Matthias heeft het gladde, ranke lichaam van een leptosoom. Muggen zijn daar blijkbaar dol op. In een paar minuten veranderen ze hem in een melaatse. Rode vlekken veroveren zijn ivorkleurige, gepolijste lichaam. Zo verandert de meester van het manifest in martelaar van de muggen. Lijdzaam laat hij het gebeuren. Een paar dagen later predikt hij bij terugkomst in Amsterdam het evangelie van de onontkoombare natuur.

Veel wereldburgers weten nauwelijks wat natuur inhoudt. Dat geldt zeker voor de city-animals onder hen. In Nederland wordt alles wat wij als natuur

beschouwen, zorgvuldig en toegewijd door mensen beheerd, gekoesterd of gestuurd. Enkele bekende regels uit het gedicht 'De Dapperstraat' van J.C. Bloem zijn voorgoed in ons collectieve geheugen opgeslagen:

Wat is natuur nog in dit land? Een stukje grond ter grootte van een krant. In hetzelfde gedicht constateert Bloem dat natuur iets is voor tevreden mensen en leeghoofden. Tja...

■ Wat wij aanzien voor natuur is decor geworden.

De opvatting dat ongerepte natuur in Nederland niet meer bestaat en dat natuurlijke processen door mensen worden gemanipuleerd vormt de basis van het tentoonstellingsproject *Gestuurde natuur*. De natuurlijke omgeving is gecultiveerd door mensen. Zij maken daarbij gebruik van alle beschikbare technische mogelijkheden. Verkeersborden, asfalt, hoogspanningsmasten en

andere eyecatchers beheersen de omgeving. Wat wij aanzien voor natuur is decor geworden: bomen die in het gelid langs een autoweg staan, gesnoeide heggen, aangeharkte plantsoenen, uiterwaarden waar de natuur gecontroleerd haar gang mag gaan en bospercelen die door boswachters efficiënt worden beheerd. Met behulp van techniek proberen we greep te houden op onze leefomgeving. We putten ons uit in het creëren van nieuwe natuur.

Aanpassen of uitsterven

Het project *Gestuurde natuur* slingert als een meanderende rivier door de Zwolse binnenstad. Centraal staan allerlei pogingen van de mens om de natuur naar zijn hand te zetten. Manipulatieve processen spelen daarbij een belangrijke rol. Kernvragen zijn of de natuur zich onbepert en gewillig door mensenhanden laat sturen en of er grenzen zijn aan maakbaarheid en sturing van natuurlijke processen. De mens is voortdurend bezig de grenzen van haalbaarheid en toelaatbaarheid op te zoeken en (indien mogelijk) te overschrijden. Maar er komt een moment waarop de natuur grenzen stelt, genadeloos terugslaat en verloren terrein terugwint of opeist. Dan staan mens en dier voor de keuze: aanpassen of uitsterven?

Met beeldende ingrepen in de natuur manifesteren kunstenaars zich veelvuldig als manipulator. Op allerlei terreinen regisseren, kanaliseren of beïnvloeden zij natuurlijke processen. Alles wijst erop dat de natuur ons superioriteitsgevoel en onze laboratoriumwijsheid niet langer pikt. Hoe ver kunnen we nog gaan met het kanaliseren en aan banden leggen van natuurlijke processen? En wat levert dat uiteindelijk op? Ons ingrijpen wordt razendsnel ingehaald door harde feiten in de vorm van natuurrampen van ongekende omvang.

Guerrilla gardening

De affiniteit van hedendaagse kunstenaars met het manipuleren van natuurlijke processen staat niet op zichzelf. Ze maakt deel uit van een brede artistieke, wetenschappelijke en filosofische beweging die het kritisch denken over de grenzen van ons menselijk gedrag ten opzichte van de natuur stimuleert. Dit gegeven beheerst *Gestuurde natuur*. Het project verspreidt zich over meer locaties als een steen die in een vijver geworpen wordt en steeds grotere kringen maakt. De deelnemers geven met hun werk impliciet aan dat veranderingen in de natuur niet persé door een natuurlijke gang van zaken ontstaan, maar vaak door mensen worden opgelegd. Door de afgedwongen wisselwerking ontstaat een nieuwe werkelijkheid. Daarnaast is een sprookjesachtige en kindvriendelijke component onderdeel van het concept. Pratende dieren en andere natuuruitingen maken het project aantrekkelijk voor kinderen.

De moderne mens ziet natuur vaak als een product dat rendement moet opbrengen of als leverancier van producten waarmee wij ons voeden en kleden. We exploiteren, exploreren en benutten haar en putten haar uit. Maar daarbij vergissen we ons in haar veerkracht en wraakzucht. Ook vergeten we dat natuur mystieke krachten bezit die ons bevattingsvermogen te boven gaan. Daarnaast maakt een al dan niet verraderlijke romantische component deel uit van onze natuurbeleving. In alle gevallen worden natuurervaringen ingekapseld door overwegingen over nut en noodzaak. Natuur als trekpleister voor toeristen maakt deel uit van het nuttigheidsprincipe. Met zorg geconserveerde natuur brengt geld in het laatje. Geneeskrachtige planten leveren bruikbare medicijnen op. Varkens zijn vleesproducenten. De meest zuivere en ethisch verantwoorde vorm van uitbuiting is ongetwijfeld het gebruik van de natuur als bron van inspiratie. Schrijvers, beeldende kunstenaars, dansers putten eruit. Maar strikt genomen is zelfs hier sprake van exploitatie en winstbejag, want ook kunst moet renderen.

Zes jaar geleden werd in Engeland het fenomeen guerrilla gardening geïntroduceerd door natuurfreaks die de verloedering van de openbare ruimte wilden bestrijden met geheime tulplantedagen en bloemzaadbombardementen. Het motto van de nog steeds actieve beweging luidt: Let's fight the filth with forks and flowers. De Engelse term waarmee het nobele streven wordt aangegeven refereert aan het begrip stadsguerrilla. Natuurlijkhebbers proberen terrein terug te winnen in de betonnen stad. De levensduur van de illegale beplanting is beperkt, maar de initiatieven maken ons bewust van alternatieven voor de gebruikelijke inrichting van de openbare ruimte. Ze dagen ons uit om op een andere manier om te gaan met problemen. Ook zonder menselijk ingrijpen herovert de natuur terrein op de asfaltjungle en betonmaffia die de stedelijke omgeving teisteren. In verweerde muren wordt de kiem gezaaid voor muurbloempjes die langzaam maar zeker de stenen overwoekeren. Natuur dwingt respect af en laat niet met zich sullen. Kunstprojecten en ludieke acties fungeren als eyeopeners. Ze zijn vergelijkbaar met nieuwe natuur die verrassend en weelderig ontluikt op zwaar vervuilde gifgronden, na een verwoestende bosbrand, een tsunami of vulkaanuitbarsting. Evenals de natuur doorstaat ook kunst met een lonkend perspectief elke vorm van kaalslag. Alles andere is Dekoration.

Door de afgedwongen wisselwerking ontstaat een nieuwe werkelijkheid.

Wim van der Beek

Schrijver / kunstrecensent

Curator actuele kunst BKV-fonds Zwolle

Inhoud

- 1 **Martelaar van de muggen**
door Wim van der Beek
- 2 **Gestuurde Natuur**
door Ralph Keuning
- 3 **Levi van Veluw**
Museum De Fundatie
- 4 **Paul de Kort**
Expositieruimte KCO
- 5 **Reinier Lagendijk**
Galerie Het Langhuis
- 6 **Emmeline de Mooij**
Galerie Het Langhuis
- 7 **Daniel Maalman**
Expositieruimte KCO
- 8/9 **Persijn Broersen & Margit Lukács**
Stedelijk Museum Zwolle
- 10 **Ivo Kamphuis**
Expositieruimte KCO
- 11 **Regula Maria Müller**
Expositieruimte KCO
- 12 **Heleen Langkamp**
Expositieruimte KCO
- 13 **Henk Jonker (tribute)**
Stedelijk Museum Zwolle
- 14 **Rita Neef**
Expositieruimte KCO
- 15 **Yoko Heiligers**
Expositieruimte Bibliotheek
Zwolle
- 16 **Plattegrond met alle locaties**

Gestuurde Natuur

Juist op het moment dat in Museum de Fundatie de tentoonstelling *Meer licht* te zien is, presenteert de stadsconservator van Zwolle, Wim van der Beek, zijn *Gestuurde Natuur*. Een project dat net als zijn voorganger *Reaction & Reflection* de binnenstad van Zwolle als speelveld heeft. Een interessantere combinatie is nauwelijks denkbaar. Beide tentoonstellingen kiezen de natuur als thema, maar terwijl in *Meer licht* (samengesteld door Hans den Hartog Jager) de sublieme, bedreigende natuur, de natuur die kan verbijsteren als mooi en dodelijk, wordt getoond, is *Gestuurde Natuur* opgedragen aan de regulerende mensenhand.

Een prachtthema voor Zwolle en omgeving! De rivierdelta waar de gestuurde natuur al sinds mensenheugenis het leven mogelijk maakt. De Mastenbroeker polder als ultiem kunstwerk! We weten dat de mens in het sturen van de natuur enorme fouten kan maken, de Apocalyps duikt in *Gestuurde Natuur* net zo regelmatig op als in *Meer licht*. Wim van der Beek heeft gevoel voor het Zwolse. Na eerst het urbane leven gethematiseerd te hebben in *Reaction & Reflection* laat hij nu de natuur binnendringen in onze prachtstad, omsloten door bossen, weilanden en water.

Zwolle is een stad van cultuur! Kunstacademie, theaters, musea, een prachtige oude binnenstad. Dynamiek uit het verleden, de Hanze, die zich doorzet in het heden. Top economische vestigingsplaats met historische allure. In december volgend jaar, met de aankoppeling van de Hanzelijn en het vernieuwde Museum de Fundatie, zal zij aansluiting vinden bij de noordelijke Randstad. Zwolle, een stad die zelfs in economisch barre tijden boomt. Een enorm geluk voor de kunsten, want deze bloeien altijd in economische succesregio's. Denk aan de Griekse stadstaten, Florence en het 17de-eeuwse Amsterdam en zo zijn er eindeloos veel meer voorbeelden. Zwolle, de oude Hanzestad gelegen op een knooppunt van wegen, met een al eeuwenlang geweldig ondernemersklimaat zet aan voor een kwantumsprong: de Nieuwe Hanze.

Daarbij hoort culturele dynamiek. Daarom is het geweldig dat deze winter beeldende kunst van hoog niveau als een parelketting over de stad ligt. *Gestuurde Natuur*.

Ralph Keuning

Directeur Museum De Fundatie

Kunstenaar:

Levi van Veluw

Locatie:

Museum De Fundatie

Blijmarkt 20

(zie pattegrond achterpagina nummer 3)

Openingstijden

Geopend van dinsdag t/m zondag, 11.00-17.00 uur
1e Kerstdag en Nieuwsjaarsdag gesloten.

www.museumdefundatie.nl

Vanaf 9 januari 2012 zal onze locatie in Zwolle wegens aanstaande uitbreiding gesloten zijn voor publiek, het project van Levi van Veluw zal dus te zien zijn t/m 8 januari (en niet t/m 29 januari 2012)

Levi van Veluw exposeert een selectie uit zijn serie 'Landschappen' en uit de recente cyclus 'Origin of the Beginning'. In vier versies van het landschap herinterpreteert hij de traditionele landschapschilderkunst. Hij verplaatst grasland, bomen en andere natuurlijke elementen vanuit hun tweedimensionale schilderijcontext (het platte vlak van het schilderij) naar een driedimensionale beeldrager: zijn gezicht.

In 'Origin of the Beginning' worden jeugdherinneringen vertaald in opmerkelijke zelfportretten die zowel thematische als verhalende componenten bezitten. Levi van Veluw creëerde drie kamers die respectievelijk bedekt zijn met houten blokjes, ballen en latjes. Elk vertrek is uitgevoerd in afmetingen die de menselijke maat aangeven. Eén van deze drie installaties is opgenomen in Gestuurde Natuur. Een lamp, een bureau en een boekenkast maken deel uit van de installatie. Een hoek van de tafel is verbrand om Van Veluws obsessie voor vuur te benadrukken. De objecten in de kamer zijn evenals de vloer, de wanden en het plafond bedekt met 14.000 donkerbruine houten blokjes die door de kunstenaar handmatig één voor één zijn aangebracht. De installatie vertelt het verhaal dat achter het abstracte zelfportret schuil gaat.

De cyclus 'Origin of the Beginning' is een logisch vervolg op de landschappenserie en andere zelfportretten die Levi van Veluw eerder maakte. De installaties onderstrepen de ultieme pogingen die de kunstenaar onderneemt om greep te krijgen op zijn leven en zijn omgeving. Ze zijn gebaseerd op verschillende aspecten van de slaapkamer waarin hij van zijn achtste tot zijn veertiende jaar veel eenzame uren doorbracht: the Origin of the Beginning.

Kunstenaar:

Paul de Kort

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur
www.kco.nl

Gesloten: 24 december 2011 t/m 2 januari 2012
Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op de
website voor actuele informatie www.kco.nl)

Paul de Kort is sinds 1988 werkzaam als zelfstandig beeldend kunstenaar. Zijn ruime oeuvre bestaat vooral uit monumentale landschappelijke projecten. Hij werkt nauw samen met bureaus voor landschapsarchitectuur en stedenbouw zoals H+N+S, PARKLAAN, MTD, B+B, LOOSvanVLIET, VHA en RAAP.

Zijn specialisme is kunst in de openbare ruimte, 'plaatsgebonden' landschapskunst. Paul de Kort laat zich in hoge mate inspireren door de geologische, cultuurhistorische en archeologische verhalen die zichtbaar of onzichtbaar in het landschap aanwezig zijn. Hij ziet het als zijn taak om die verhalen te lezen, te verbinden en tot nieuwe verhalen en beelden te smeden. Met zijn werk slaagt hij erin om de vinger op deze kwaliteiten te leggen en tegen de passant te zeggen: Kijk! Daar!

Paul de Kort herschikt elementen die er al lang waren, maar doet dat op zo'n manier dat er een verheving ontstaat van het bestaande. Kijken naar het landschap kan daardoor veranderen in zien van het landschap.

Het project 'De wassende maan' werd door Paul de Kort gerealiseerd in 2008. Sinds het begin van de jaren '90 van de 20e eeuw koesteren de Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer de plannen voor 'natte' natuurontwikkeling in de Brabantse Biesbosch met open verbindingen naar de Nieuwe Merwede en de Amer. Dat streven blijkt in dit deel van de Biesbosch op een heel natuurlijk manier samen te vloeien met de noodzaak van meer 'Ruimte voor de rivier'. Informatie: www.pauldekort.nl

Kunstenaar:

Reinier Lagendijk

Locatie:

Galerie Het Langhuis

Goudsteeg 8

(zie pattegrond achterpagina nummer 4)

Openingstijden

donderdag t/m zondag van 13.30 t/m 17.00
www.langhuis.nl

Vanwege de programmering loopt de
tentoonstelling van Reinier Lagendijk
tot en met 23 december 2011.

In 2010 realiseerde Reinier Lagendijk een monumentale opdracht in de Zwolse wijk Holtenbroek. Een boom van beschilderd aluminium zet de werkelijkheid op de kop. Het natuurlijke groeiproces wordt door de kunstenaar zodanig gemanipuleerd dat de boom een omgekeerde groeibeweging laat zien. Normaal gesproken groeit een boom op het land, terwijl de kruin in het water hangt. In Holtenbroek gebeurt precies het tegenovergestelde. De boom groeit vanuit het water en de weelderige kruin ligt op het land. De beeldend kunstenaar uit Hoek van Holland speelt in zijn sculpturen en installaties met de vervormbaarheid van de natuur. Daarnaast dwingt hij de natuur tot aanpassingen die voortkomen uit de opgelegde combinatie met niet-natuurlijke materialen zoals staal. Dat gegeven is het centrale thema in een belangrijk deel van zijn vrije werk. Reinier Lagendijk stuurt en verandert het natuurlijke groeiproces. Hij geeft daarmee aan dat veranderingen in de natuur niet persé door een natuurlijke gang van zaken ontstaan, maar ook door mensen opgelegd kunnen worden. Door de afgedwongen wisselwerking tussen natuur en cultuur ontstaat een nieuwe werkelijkheid.

Kunstenaar:

Emmeline de Mooij

Locatie:

Galerie Het Langhuis

Goudsteeg 8

(zie pattegrond achterpagina nummer 4)

Openingstijden

donderdag t/m zondag van 13.30 t/m 17.00

www.langhuis.nl

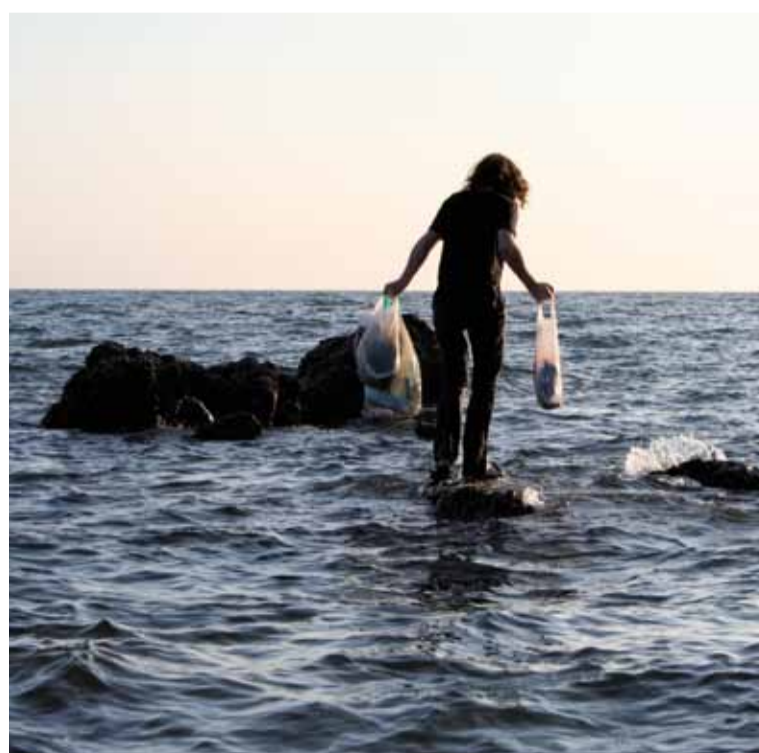
Vanwege de programmering loopt de tentoonstelling van Emmeline de Mooij tot en met 23 december 2011.

Emmeline de Mooij onderzoekt in haar installaties, foto's en performances de mens die houvast zoekt bij de aanblik van een duizelingwekkend groot universum. De geruststellende en therapeutische werking die uitgaat van het zich omringen met zoveel mogelijk spullen, speelt daarbij een belangrijke rol.

In haar werk creëert ze artefacten en overblijfselen van fictieve samenlevingen en scènes uit apocalyptische scenario's, waarbij ze de tegenstellingen tussen het alledaagse en het onwaarschijnlijke opheft. Materialen zoals kleding, gebruiksvoorwerpen, plastic, klei en piepschuim kneedt ze samen tot beelden die associaties oproepen met sciencefiction, archeologische vondsten en pseudo-wetenschappelijke theorieën.

Het complexe, met spullen omringde, moderne leven en de nostalgische hang naar eenvoud, legt ze op ironische wijze vast. Begrippen als vrijheid en paniek zijn daarbij onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Emmeline de Mooij (1978) studeerde aan de Rietveld Academie in Amsterdam en Bard College in New York. Ze exposeerde onder meer in Amsterdam, Stockholm, Berlijn, Los Angeles en New York.

Kunstenaar:

Daniel Maalman

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur
www.kco.nl

Gesloten: 24 december 2011 t/m 2 januari 2012

Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op de website voor actuele informatie www.kco.nl)

Small Talk van Daniel Maalman is een interactieve installatie met tuinkabouters die fungeren als een communicatielijns tussen twee telefoontoestellen. Bezoekers kunnen de telefoon oppakken en een boodschap achterlaten, waarna deze zal worden doorgegeven door de kabouters van de ene naar de andere kant van de rij. De kabouters spreken in hun eigen toon en bepalen zelf de snelheid, wat ertoe kan leiden dat de boodschap niet altijd volgens plan wordt overgedragen. Dit levert een vorm van miscommunicatie op die opgevat kan worden als een metafoor voor de misverstanden en gebrekkige interactie tussen mens en natuur.

Foto: Yolande Willink

Kunstenaar:

Persijn Broersen & Margit Lukács

Locatie:

Stedelijk Museum Zwolle

Melkmarkt 41

(zie pattegrond achterpagina nummer 1)

Openingstijden

dinsdag t/m zondag van 11.00 - 17.00 uur
www.stedelijkmuseumzwolle.nl

Oudejaarsdag geopend van 11.00 - 16.00 uur

1e Kerstdag en Nieuwsjaarsdag gesloten.

Mastering Bambi (2010, 12:30 minuten)

Op een groot scherm en begeleid door een indrukwekkende soundtrack openbaart zich een romantisch bos. Terwijl de camera inzoomt en horizontale bewegingen en rotaties maakt, worden we door een groene woestijn geleid die bekend voorkomt maar niet direct te plaatsen is.

Persijn Broersen en Margit Lukács onderzoeken in hun werk de bronnen van de hedendaagse beeldcultuur, zoals hier Walt Disney's klassieke animatiefilm Bambi uit 1942. Die film was feitelijk één van de eerste virtuele werelden waarin een idee van de natuur geheel werd vormgegeven door middel van toentertijd baanbrekende animatietechnieken. Disney's visie op de natuur was diep geworteld in de romantiek, met het bos als een magische plek waar de dieren in harmonie samenleven.

In Mastering Bambi zien we een reconstructie van de ongerepte wildernis. Maar dit keer is die ontdaan van zijn bewoners, de dieren. Wat overblijft is een natuurlandschap dat fungeert als een eindeloos decor voor onze eigen verbeelding. Beide kunstenaars trokken door de uitgestrekte bossen van Amerika en fotografeerden de omgeving die mede als basis diende voor de geschilderde achtergronden van Disney's Bambi. Ze plaatsten de foto's in lagen over elkaar heen. Zo ontrafelen en reconstrueren zij beelden die diep geworteld zijn in ons collectieve geheugen.

Kunstenaar:

Ivo Kamphuis

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur

www.kco.nl

Gesloten: 24 december 2011 t/m 2 januari 2012

Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op de website voor actuele informatie www.kco.nl)

De inspiratie voor zijn werk doet Ivo Kamphuis grotendeels op tijdens trektochten door het hoge noorden van Europa. In Lapland maakte hij lange en soms barre voettochten die hem ver van de beschaafde wereld voerden. Tijdens die expedities maakte hij foto's en tekeningen van de omgeving. Dat materiaal verwerkte hij later in kunstwerken waarin hij soms ook gevonden voorwerpen monteert.

Kamphuis struint ook vaak en graag door de ongerepte natuur van het Nederlands/Duitse grensgebied. Tijdens die tochten vindt hij klemmen, klapvallen, roofvogelvalen, strikken en dieren die daarin de dood hebben gevonden. Ook hiervan maakt hij foto's en tekeningen. Daarnaast neemt hij half vergane resten, schedels en beenderen van de geslachte dieren mee. Daarmee creëert hij een eigen wereld waarin het verhaal van de evolutie opnieuw (maar dan anders) wordt verteld. Kamphuis schept nieuwe wezens die voor het eerst het levenslicht zien op de planeet Aarde. Terwijl de mensheid miljarden besteedt aan het ontdekken en in bezit nemen van verre planeten (de maan en Mars) blijft de evolutie van de eigen planeet vaak onopgemerkt. Met zijn opmerkelijke creaturen vestigt Kamphuis daar de aandacht op.

Kunstenaar:

Regula Maria Müller

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur

www.kco.nl

Gesloten: 24 december 2011 t/m 2 januari 2012

Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op de website voor actuele informatie www.kco.nl)

Liefde en eerbied voor de natuur verraden naast een zuiver gevoel voor verfijning en allereerste de Zwitserse afkomst van Regula Maria Müller. Zelf schrijft zij daarover: 'De natuur heeft weet van perfecte vormen en schitterende kleuren. Bergen groeien de hemel in. Het blauw van de lucht verdwijnt in een meer. Alles valt op zijn plaats. Ik kom tot rust. Ook aan mij -aan de mens- geeft de natuur de juiste plaats en maat. Alles is in proportie.'

Grote foto's van Zwitserse landschappen, berghellingen, wild stromende rivieren en kabbelende donkerblauwe wateroppervlakken van meren verbeelden de ongerepte natuur. Maar in de handen van Regula Maria Müller worden ze meer. Door perforaties ontstaan openingen en doorkijkjes die meer foto's achter elkaar laten zien alsof de kunstenaar diepere lagen van natuurbeschouwing onderzoekt. Anderzijds ontstaan ophogingen door glaskralen die op het beeldvlak zijn geborduurd en samen de voorstelling van een smeltende sneeuwvlek vormen.

Speciaal voor Gestuurde Natuur zijn bewerkte foto's getransformeerd tot driedimensionale beelden. Een gefotografeerde mosachtige berghelling krijgt extra impact doordat in het beeldvlak viltachtige uitstulpingen zijn gemonteerd die pendants vinden in mosachtige vloersculpturen. Glazen vissenogen die met gehaakt koperdraad tot bloemen zijn getransformeerd, komen niet alleen voor in een foto van water en in de ruimte ernaast, maar ze 'drijven' ook als autonome sculpturen op de grond en staren de bezoeker aan.

Kunstenaar:

Heleen Langkamp

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur
www.kco.nl

Gesloten: 24 december 2011 t/m 2 januari 2012

Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op de website voor actuele informatie www.kco.nl)

De installatie 'Begin' van Heleen Langkamp bestaat uit vloerdelen, een waterbak, water en een videofilm. De film 'Begin' uit 2008 laat op eigenzinnige wijze de verschillende processen in de natuur zien door middel van de elementen lucht, water, vuur en aarde. Die elementen reageren op elkaar, zorgen voor verandering en leiden tot een nieuwe situatie. De installatie bestaat uit een opgehoogd vloeroppervlak, opgebouwd met vloerdelen, waarbij in het midden een verzonken bak met stromend water ligt. Op dit element water wordt de film geprojecteerd. De bezoeker betreedt een wereld waarin hij deelgenoot wordt van natuurprocessen die door Heleen Langkamp zijn gemanipuleerd.

Kunstenaar:

Henk Jonker (tribute)

Locatie:

Stedelijk Museum Zwolle

Melkmarkt 41

(zie pattegrond achterpagina nummer 1)

Openingstijden

dinsdag t/m zondag van 11.00 - 17.00 uur
www.stedelijkmuseumzwolle.nl

Oudejaarsdag geopend van 11.00 - 16.00 uur
 1e Kerstdag en Nieuwsjaarsdag gesloten.

Op 1 februari 2011 overleed de Zwolse kunstenaar Henk Jonker (Meppel 1959). Zijn kunst sluit nauw aan bij het thema *Gestuurde Natuur*. Zijn zolderatelier ligt nog vol verzamelingen waarmee hij iets had kunnen en willen doen. Vaak gebruikte hij onderdelen van een uitgevoerd werk opnieuw. Daardoor zijn bepaalde kunstwerken niet meer compleet of zelfs geheel verdwenen. Deze vergankelijkheid en het hergebruik van afgedankte materialen en van eigen werk vormen een belangrijk aspect van zijn kunst.

Henk Jonker hield zich in zijn werk bezig met de relatie tussen mens, natuur en landschap. Hij wilde dit niet vastleggen in idyllische beelden maar zocht, gedreven door een grote betrokkenheid met natuur en milieu, de confrontatie met de beschouwer. Vanaf 2004 trad hij naar buiten met beelden, collages en installaties over allerlei natuurprocessen. De dialoog met omstanders (buiten het atelier) werd de laatste jaren steeds belangrijker.

Voor Festival Zwart (2008) maakte hij de performance en installatie *Bladertijd op het bomenkerkhof* waar bezoekers de begrafenis van twee boomstammen konden bijwonen. Bezorgd over de dreigende mislukking van de klimaatop in Kopenhagen in december 2009 hield hij op een besneeuwd Broerenkerkplein een performance over de laatste boom uit het woud, gehangen aan een galg, maar wel met een trapje ernaast, zodat de boom op het laatste moment nog gered zou kunnen worden. Zijn laatste werk is de korte film *Levend graswerk* uit 2010 die op zijn website www.mensnatuur.com te zien is.

De installatie *Les in vergankelijkheid 1* werd in 2004 voor het eerst opgesteld in de eigen huiskamer tijdens de Open Ateliers van de Belangenvereniging Zwolse Kunstenaars, waarvan hij vanaf 2006 voorzitter was. Wandvullend staan talloze kartonnen dozen opgestapeld. Daarop zijn 601 kleine plastic zakjes geprikt, gevuld met klimopbladeren. Het werk had eerst nog een cleane, wetenschappelijke uitstraling maar het verval trad al snel in. Nu vormen zich allerlei soorten schimmels rond het verdorde blad.

Eveneens in 2006 maakte Henk Jonker de installatie *Magazijn Aankomende Veredeling 2*. In een laboratoriumachtige opstelling wordt het sproeimechanisme van de bombardeerkever - dat hij normaal gebruikt om met gif vijanden af te weren - gemanipuleerd om een boomblad op elk gewenst moment in elke gewenste kleur te spuiten. Aangepast aan de grillen van de mens zou dit een hype kunnen ontketenen in tuincentraland. In de keet in de museumtuin is een deel van deze installatie opgebouwd.

In *Studie voor een platte boom* (2007) ligt op een hoogte van 50 cm boven het maaiveld een houten raamwerk op pinnen met de contouren van een boom. Aan de takken hangen haaks daarop helblauwe bladeren, gesneden uit plastic vaten. Is deze boom geveld of wordt hij gedwongen om zo te groeien? Aanleiding voor dit kunstwerk was een krantenbericht dat bomen langs een weg op het Groninger platteland met staalkabels worden gedwongen om op decoratieve wijze scheef met de heersende windrichting mee te groeien.

Kunstenaar:

Rita Neef

Locatie:

Expositieruimte KCO

Kamperstraat 11-13

(zie pattegrond achterpagina nummer 2)

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur
www.kco.nl

Gesloten: 24 december t/m 2 januari

Incidenteel gesloten tijdens activiteiten (kijk op
de website voor actuele informatie www.kco.nl)

Als de natuur tekeer gaat, is de mens machteloos. De Duitse filosoof Immanuel Kant constateerde ruim 250 jaar geleden al dat de mens in het niet valt bij de grootheid van de natuur. Rita Neef borduurt in haar werk voort op dat gegeven. Zij laat zien dat de natuur zich voortdurend aanpast aan veranderende omstandigheden. Dat levert onvoorstelbare transformaties op die afrekenen met het vooroordeel dat dieren en planten zich alleen kunnen voortplanten in een onaangestaste natuurlijke omgeving.

In haar werk veroorzaakt Rita Neef botsingen tussen elementen uit verschillende invloedsferen en krachtenvelden. Deze botsende elementen onderstrepen de voortdurende conflicten die zich binnen natuurlijke omgevingen en organische processen afspelen. Dergelijke ongerijmde situaties, conflicten en fricties leveren magische momenten en mysterieuze ervaringen op.

Kunstenaar:

Yoko Heiligers

Locatie:

Expositieruimte Bibliotheek Zwolle

Diezerstraat 80

(zie pattegrond achterpagina nummer 5)

Openingstijden

maandag gesloten • dinsdag 11.00-20.00 • woensdag 11.00-18.00
donderdag 11.00-21.00 • vrijdag 11.00-18.00 • zaterdag 11.00-16.00
www.bibliotheekzwolle.nl

Voor Bibliotheek Zwolle Centrum gelden er geen
afwijkende openingstijden i.v.m de feestdagen

Het werk van Yoko Heiligers bestaat uit illustraties, beeldend theater, installaties en animatiefilms. Zij maakt gebruik van verschillende materialen en media en werkt zowel toegepast en in opdracht als autonoom. Thema's die vaak terugkomen zijn de natuur, de dierenwereld en de mens met al zijn/haar eigenaardigheden. Voor Gestuurde Natuur verzorgt zij een performance tijdens de opening en daarnaast exposeert zij autonoom werk.

Inspiratie haalt zij uit de grote en vooral de kleine (on)gemakken van het leven. Ze verwondert zich graag over heel normale dingen. Met haar beeldende werk wil zij de toeschouwer verrassen en verwonderen. Informatie: www.yokoheiligers.nl

GRATIS catalogus

**Twaalf kunstenaars
sturen de natuur
in onverwachte
richtingen.**

6 november 2011 t/m
29 januari 2012

Locaties

Expositieruimte KCO
Stedelijk Museum Zwolle
Galerie Het Langhuis
Expositieruimte Bibliotheek Zwolle
Museum De Fundatie

www.gestuurdennatuur.nl

GESTUURDE NATUUR

www.gestuurdennatuur.nl

Deelnemers en locaties

- Persijn Broersen & Margit Lukács **1** Stedelijk Museum Zwolle
- Yoko Heiligers **5** expositieruimte Bibliotheek Zwolle
- Henk Jonker (tribute) **1** Stedelijk Museum Zwolle
- Ivo Kamphuis **2** expositieruimte KCO
- Paul de Kort **2** expositieruimte KCO
- Reinier Lagendijk **4** Galerie Het Langhuis
- Heleen Langkamp **2** expositieruimte KCO
- Daniel Maalman **2** expositieruimte KCO
- Emmeline de Mooij **4** Galerie Het Langhuis
- Regula Maria Müller **2** expositieruimte KCO
- Rita Neef **2** expositieruimte KCO
- Levi van Veluw **3** Museum De Fundatie

Curator: Wim van der Beek (BKV-fonds Zwolle)

Informatie: www.gestuurdennatuur.nl

Dit
project
wordt
mogelijk
gemaakt
door:

stedelijk
Museum
zwolle

de Bibliotheek
Zwolle

KUNST
& ZO

HET LANGHUIS

ÈPOS | PRESS

hoofdredacteur: wim van der beek
grafisch ontwerp: frank de wit
druk: epos press